

Verksamhetsredogörelse Riksdagens arvodesnämnd 2017

Till riksdagen

Riksdagens arvodesnämnd lämnar härmed följande redogörelse till riksdagen.

Godkänd av nämnden den 17 januari 2018

Johan Hirschfeldt
Ordförande

Sven Johannisson
Sekreterare

1 Inledning

Riksdagens arvodesnämnd är en självständig myndighet under riksdagen. Nämnden har tre huvuduppgifter. En av dem är att fastställa månadsarvodet för riksdagens ledamöter. Den andra huvuduppgiften är att fatta beslut om ekonomiska avgångsförmåner (främst inkomstgaranti respektive ekonomiskt omställningsstöd) för riksdagsledamöter som lämnar sitt uppdrag. Slutligen är det en uppgift för nämnden att pröva frågor om jämkning av inkomstgaranti respektive ekonomiskt omställningsstöd. I avsnitt 4–6 nedan redovisas nämndens verksamhet i dessa avseenden.

Nämndens verksamhet styrs av bestämmelserna i lagen (2012:883) med instruktion för Riksdagens arvodesnämnd. Materiella regler av betydelse för verksamheten finns i lagen (2016:1108) om ersättning till riksdagens ledamöter som trädde i kraft den 1 januari 2017 (nedan benämnd ersättningslagen). För ärendehandläggningen gäller i övrigt bestämmelserna i förvaltningslagen (1986:223). Nämnden har också antagit en arbetsordning.

2 Sammansättning

Ledamöterna i nämnden har valts av riksdagen. Nämnden har följande sammansättning:

- f.d. hovrättspresident Johan Hirschfeldt, ordförande
- hovrättspresident Fredrik Wersäll, ersättare för ordföranden
- f.d. landshövding Barbro Holmberg
- f.d. landshövding Peter Egardt.

Som sekreterare tjänstgör hovrättsråd Sven Johannisson. Sekreteraren är nämndens personuppgiftsombud.

Riksdagsförvaltningen utför kansligöromål för nämndens räkning.

Arvoden till nämndens ledamöter fastställs av riksdagsstyrelsen. Sekreterarens arvode fastställs av nämnden. Nämnden har också fattat beslut om ersättning till dem som utför kansligöromål för nämndens räkning.

3 Sammanträden

Under verksamhetsåret har nämnden sammanträtt sex gånger. Sammanträdena har ägt rum i Stockholm.

4 Beslut om ledamotsarvodet

Enligt 3 kap. 1 § ersättningslagen är det nämndens uppgift att fastställa ett månadsarvode för ledamöter av riksdagen. Denna ordning har gällt sedan 1994 när nämnden inrättades. I samband med detta upphörde också den tidigare ordningen med en koppling mellan ledamotsarvodet och lönerna för vissa grupper av statliga tjänstemän.

Nämndens bedömning av arvodesfrågan utgår från de överväganden som gjordes när arvodesystemet sågs över av riksdagen 1998 (förs. 1998/99:RFK3, bet. 1998/99:KU1, rskr. 1998/99:95). Då föreslogs en engångsvis höjning av arvodesnivån. I anslutning till detta gjordes vissa uttalanden om nivån. Konstitutionsutskottet ställde sig då bakom de skäl som förslaget byggde på. Dessa skäl tog sikte på ledamöternas ställning i det demokratiska systemet, den arbetsinsats uppdraget förutsatte och de särskilda förhållanden som gäller för uppdraget. Härtill kom att det är angeläget att kunna rekrytera personer från tillräckligt breda samhällsskikt samt att arvodet var lågt såväl vid en internationell jämförelse som vid en jämförelse med vissa förtroendevalda i större kommuner och landsting.

När det gällde arvodesförändringar ansågs det i förslaget till riksdagen att nämnden borde beakta den allmänna löneutvecklingen på arbetsmarknaden och värdera riksdagsarvodet ur ett brett perspektiv.

Det finns inget krav på att det ska ske en årlig förändring av arvodet. Under senare år har dock arvodet ändrats årligen genom beslut under hösten. Beslut om arvodet får inte överklagas.

Beslut i arvodesfrågan bereds genom att sekreteraren tar fram uppgifter om de avtal som slutits på arbetsmarknaden under året. Dessutom inhämtas statistik över löneutvecklingen.

Årets beslut om ledamotsarvodet innebar att arvodet höjdes med 1 600 kronor till 65 400 kronor per månad fr.o.m. den 1 november 2017, vilket motsvarar ca 2,5 procent. I de överväganden som låg till grund för beslutet beaktade nämnden dels de avtal som träffats på arbetsmarknaden under 2017, dels hur lönerna faktiskt utvecklades under 2016.

Ledamotsarvodet betalas från anslaget 2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m. inom utgiftsområde 1.

I bilagan finns en redovisning av hur ledamotsarvodet utvecklats sedan 1994.

5 Beslut om ekonomiska avgångsförmåner

Sedan den 1 maj 2014 är det en uppgift för nämnden att fatta beslut om ekonomiska avgångsförmåner. Avgångsförmåner i form av stödåtgärder för återgång till arbetsmarknaden fattar Riksdagsförvaltningen beslut om.

Beslut om rätt till inkomstgaranti respektive ekonomiskt omställningsstöd fattas av nämnden när en ledamot lämnat riksdagen. Besluten bygger på underlag från Riksdagsförvaltningen. Ledamoten begär således inte att rätten till garanti eller stöd ska fastställas. Däremot är det upp till den som vill ha garantin eller stödet utbetalt att begära det hos Statens tjänstepensionsverk (SPV). Eftersom andra inkomster påverkar storleken på det belopp som ska betalas ut ska stödets mottagare ange vilka inkomster han eller hon beräknar att få. Dessa uppgifter ligger sedan till grund för preliminära utbetalningar. Året efter det att stödet betalats ut ska mottagaren lämna en s.k. årsuppgift till SPV och ange

hur stora inkomsterna faktiskt blev under året. Därefter gör verket en avstämning mot det belopp som betalats ut.

Även Sveriges ledamöter i Europaparlamentet har rätt till inkomstgaranti. Det följer av de övergångsbestämmelser som meddelades i anslutning till lagen (1996:304) om arvode m.m. till Sveriges ledamöter av Europaparlamentet upphävdes. I praktiken är bestämmelserna om inkomstgaranti bara tillämpliga på garantitagare som lämnat Europaparlamentet före sommaren 2009. Nämnden fattar alltså inte några nya beslut om dessa.

Närmare information om reglerna för ekonomiska avgångsförmåner finns i ett särskilt pm som finns tillgängligt på nämndens webbplats.

Under det gångna året har nämnden fattat beslut om rätt till ekonomiska avgångsförmåner i tio ärenden. I följande tabell anges hur många beslut som fattats i respektive kategori.

Typ av beslut	Antal
1 års inkomstgaranti	0
2 års inkomstgaranti	1
5 års inkomstgaranti	1
Inkomstgaranti fram till 65 års ålder	1
Förskjuten inkomstgaranti	1
Ekonomiskt omställningsstöd 3 månader	0
Ekonomiskt omställningsstöd 6 månader	5
Ekonomiskt omställningsstöd 1 år	1
Summa	10

Med förskjuten inkomstgaranti avses beslut om inkomstgaranti som gäller en ledamot som återinträtt i riksdagen och därefter på nytt lämnat uppdraget. I dessa fall fattas ett nytt beslut med utgångspunkt i de förhållanden som gäller vid den nya avgången.

Kostnaden för ekonomiskt omställningsstöd och inkomstgaranti betalas från anslaget 2:1 Riksdagens ledamöter och partier m.m. inom utgiftsområde 1.

6 Tillsynsverksamheten i fråga om inkomstgarantier och ekonomiskt omställningsstöd

Gällande ordning

I 12 och 13 kap. ersättningslagen finns bestämmelser om jämkning av inkomstgaranti respektive ekonomiskt omställningsstöd. Den första jämkningsgrunden tar sikte på fall där förmånstagaren utfört förvärvsarbete i väsentlig omfattning åt någon annan utan att ta ut en skälig ersättning för det. Jämkning kan också ske i de fall förmånstagaren redovisar inkomst av aktiv näringsverksamhet och denna har reducerats på grund av avdrag för avsättning till periodiseringsfond, upphovsmannakonto, expansionsfond, eget pensionssparande

eller underskott av annan verksamhetsgren. Den tredje jämningsgrunden avser fall där förmånstagaren redovisar inkomst av passiv näringsverksamhet där det ingår arbetsinkomster. Vidare gäller som en fjärde jämningsgrund att jämkning kan komma i fråga om förmånstagaren gjort sig skyldig till viss brottslighet. Slutligen kan jämkning aktualiseras om förmånstagaren inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att återgå till förvärvsarbete. Denna jämningsgrund gäller bara i de fall där förmånstagaren har rätt till inkomstgaranti eller ekonomiskt omställningsstöd längre tid än ett år. Vid bedömningen av jämningsfrågan ska särskilt beaktas om och hur den som tar emot den ekonomiska förmånen har tagit del av de stödåtgärder för omställning som Riksdagsförvaltningen erbjuder.

Huvuddragen i tillsynsverksamheten

Tillsynsärendena består i huvudsak av två typer av ärenden. Den ena avser de äldre reglerna som syftar till att säkerställa att rätt inkomst läggs till grund för den avräkning som sker för andra inkomster. Den andra gruppen av tillsynsärenden anknyter till den jämningsgrund som kan tillämpas om en tidigare ledamot inte vidtar tillräckliga åtgärder för att återgå till förvärvsarbete. I denna grupp granskas dock regelmässigt även om jämkning kan ske enligt de nyss nämnda äldre bestämmelserna eftersom dessa är tillämpliga även i dessa fall.

Med utgångspunkt i de årsuppgifter som förmånstagarna lämnar till SPV gör nämnden ett urval av förmånstagare som granskas närmare. Resultatet av denna granskning läggs sedan i förekommande fall till grund för beslut om att inleda ett tillsynsärende gentemot en förmånstagare. Nämnden har delegerat till ordföranden att fatta beslut om att inleda sådana ärenden. Besluten dokumenteras i protokoll och expedieras till den berörda förmånstagaren. I samband med detta lämnas också en skriftlig information om ärendet.

Under den fortsatta beredningen av tillsynsärendet begärs uppgifter in från förmånstagaren och från Riksdagsförvaltningen. I vissa fall hörs förmånstagaren muntligen inför nämnden. Uppgifter som lämnas kan kontrolleras hos Skatteverket.

Beslut om jämkning får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Tillsynen under 2017

Under verksamhetsåret har utbetalningar av inkomstgaranti som gjordes under 2016 granskats. Inom ramen för årets tillsyn har nämnden följt upp tidigare ärenden. Härutöver har tillsynen riktats in på förmånstagare som inte granskats tidigare.

När det gäller uppföljningen av tidigare ärenden handlade tillsynen till att börja med om fyra ärenden som inleddes under 2016 och som vid det årets utgång ännu inte avgjorts. I två av dessa hade garantitagarna först i ett sent

skede och efter erinran från nämnden avropat det omställningsstöd som Riksdagsförvaltningen erbjuder. När garantitagarna redovisat hur stödet nyttjats och lämnat vissa ytterligare upplysningar till nämnden skrevs ärendena av. De övriga två ärendena från 2016 års tillsyn ledde till beslut om jämkning. I det ena fallet hade den tidigare ledamoten inte nyttjat omställningsstödet och inte heller vidtagit andra åtgärder för att återgå till förvärvsarbete. Jämningsbeloppet – som avsåg såväl 2015 som 2016 – bestämdes till 50 000 kronor. I det andra fallet var frågan om garantitagaren tagit ut skälig ersättning för utfört arbete i ett eget aktiebolag. Nämnden ansåg att han inte hade gjort det. Hans inkomstgaranti jämkades med 60 000 kronor, varvid nämnden bl.a. beaktade den arbetstid som garantitagaren lagt ned. Det sistnämnda beslutet har överklagats och målet är ännu inte avgjort.

Uppföljningen av tidigare ärenden har – utöver de nu nämnda fyra ärendena – också avsett ett antal ärenden som avgjordes under 2016 där omständigheterna var sådana att det fanns skäl att följa upp dels vilka åtgärder garantitagarna vidtagit för att återgå till förvärvsarbete, dels om skälig ersättning tagits ut ur aktiebolag som garantitagarna startat. Åtta äldre ärenden har granskats i dessa syften. I samtliga fall kom nämnden till slutsatsen att det inte fanns skäl för jämkning och ärendena skrevs av.

Utöver uppföljning av äldre ärenden har nämnden som framgått ovan också bedrivit en tillsyn som syftat till att åstadkomma en heltäckande granskning av dem som tagit emot ekonomiska avgångsförmåner. Tanken har varit att samtliga som tar emot sådana förmåner ska bli föremål för granskning vid i vart fall något tillfälle, om det inte är uppenbart att det saknas grund för jämkning.

Fem ärenden inleddes beträffande förmånstagare som endast omfattades av de äldre jämningsgrunderna, dvs. de grunder som tar sikte på vilka inkomster som ska avräknas mot inkomstgarantin. Inte i något av fallen fanns det grund för jämkning och ärendena skrevs av.

Vidare inleddes 13 ärenden där även den jämningsgrund som tar sikte på återgång till förvärvsarbete var tillämplig. Av dessa hade åtta förmånstagare inte nyttjat det omställningsstöd som Riksdagsförvaltningen erbjuder. Till dessa förmånstagare har frågor ställts om skälet till att stödet inte nyttjats. I samtliga fall har godtagbara skäl kunnat anges för att inte nyttja stödet. Vanligen har det handlat om att förmånstagaren haft en anställning eller politiska förtroendeuppdrag i viss omfattning. I något fall hade ett företag startats som medgav en stadig inkomst. I de fall förmånstagaren i stället valt att nyttja omställningsstödet har de redovisningar som ska lämnas till Riksdagsförvaltningen granskats. Också i denna grupp hade några fått en anställning och några hade startat egna företag. Samtliga ärenden i denna grupp skrevs av eftersom det inte framkommit skäl för jämkning.

7 Kostnader

Kostnaderna för nämndens verksamhet betalas från anslaget 2:2 Riksdagens förvaltningsanslag inom utgiftsområde 1. Utvecklingen av nämndens kostnader framgår av följande tabell:

Kostnad (kronor)	År 2014	År 2015	År 2016	År 2017
Ledamöter och personal	305 021	262 488	358 332	323 900
Övrig driftskostnad	735	2 279	1 020	1 280
Summa	305 756	264 767	359 352	325 180

Under 2017 minskade kostnaderna för nämndens verksamhet. I huvudsak berodde det på att kostnaden för sekreterarens arbete minskat som en följd av att antalet tillsynsärenden var lägre än föregående år.

8 Övrigt

Under året har nämnden besvarat en remiss från Riksdagsförvaltningen. Nämnden har vidare lämnat en skrivelse till förvaltningen rörande behovet av information till avgående ledamöter.

Nämnden har tagit emot elva brev från allmänheten.

BILAGA

Utvecklingen av riksdagsledamöternas arvode

Förändring fr.o.m.	Arvodets storlek	Höjning	Procentuell höjning
1994-10-01	26 500		
1996-01-01	27 500	1 000	3,8
1997-01-01	29 500	2 000	6,8
1998-01-01	30 300	800	2,7
1999-01-01	36 000	5 700	12,2
1999-10-01	38 000	2 000	5,5
2000-10-01	40 000	2 000	5,2
2001-10-01	41 500	1 500	3,7
2002-11-01	43 200	1 700	4,1
2003-11-01	45 000	1 800	4,2
2004-11-01	46 400	1 400	3,1
2005-11-01	48 000	1 600	3,5
2006-11-01	49 200	1 200	2,5
2006-10-02	51 200	2 000	4,1
2007-11-01	52 900	1 700	3,2
2008-11-01	54 500	1 600	3,0
2009-11-01	55 000	500	0,9
2010-11-01	56 000	1 000	1,8
2011-11-01	57 000	1 000	1,8
2012-11-01	58 300	1 300	2,3
2013-11-01	59 800	1 500	2,6
2014-11-01	61 000	1 200	2,0
2015-11-01	62 400	1 400	2,3
2016-11-01	63 800	1 400	2,2
2017-11-01	65 400	1 600	2,5

Innan Riksdagens arvodesnämnd inrättades den 1 januari 1994 beslutade riksdagen själv om nivån på de ersättningar som skulle betalas ut till riksdagens ledamöter.

Beslutet om höjningen per den 1 januari 1999 fattades av riksdagen i samband med en översyn av riksdagsledamöternas arvodering. Av höjningen utgjorde 2 000 kronor en växling från kostnadsersättning till arvode.

Beslutet om en höjning per den 2 oktober 2006 fattades under våren 2007 med retroaktiv verkan. Det motiverades av att den skattepliktiga ersättningen om 3 771 kronor 50 öre som utgått till riksdagens ledamöter avskaffades fr.o.m. samma datum.

De höjningar som skett sedan 1994 innebär att arvodet ökat med 131,7 procent. I den siffran har de höjningar som beror på förändringar i kostnadsersättningen räknats bort. Om den förändringen inte räknas bort blir höjningen sedan 1994 i stället 146,8 procent.